

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN FİNANSAL RASYOLARA KISA VE UZUN DÖNEMLİ ETKİLERİ: İMKB'DE BİR ARAŞTIRMA

Gönül İpek ALKAN*
Onur DOĞAN**

ÖZET

Firmalar için muhasebe ve finans alanında ortak bir dil oluşturma zorunluluğu ortadadır. Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları bu boşluğu doldurmak için yayınlanmıştır. Bu çalışma, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda 2000 ve 2009 yılları arasında işlem gören şirketlerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak düzenledikleri finansal tablolar ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları öncesinde düzenlenen finansal tablolara göre yapılmış rasyo analizleri arasındaki farkları belirlemeyi amaçlamaktadır. Analiz iki farklı ölçümü kapsamaktadır. Öncelikle şirketlerin standartlar öncesi ve standartlar sonrası her rasyoya ait ortalamaları hesaplanmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. UFRS 'ye geçiş yılındaki değişikliğin analiz edilebilmesi için her şirket için 2004-2005 yıllarındaki rasyolar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu iki farklı ölçüm standartların rasyolar üzerindeki uzun dönemli ve kısa dönemli etkilerini görebilmek için önemlidir. 2004-2005 uyum sürecinde elde edilen bulgular ile 10 yıllık dönemde elde edilen bulgular arasında anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama Standartları, Rasyo Analizleri, UFRS'nin Rasyolara Etkisi

JEL Sınıflandırması: M41, G39

Incipient and Long Term Impact of International Financial Reporting Standards on Financial Ratios: A Study on Istanbul Stock Exchange

ABSTRACT

Due to financial and accounting needs, the companies have to use a global language. International Accounting Standards and International Financial Reporting Standards have been published to fill this gap. This study aims, to find out differences of the two analyses of financial reports by companies which acts on Istanbul Stock Exchange between 2000-2009, one; made concerning the reports that made according to International Financial Reporting Standards, and the reports which is made before the regulation. The analysis includes two different measurements. First, the average of each ratios of companies are compared which is got before and after IFRS. Then, the ratios compared which is obtained from the date of transition to international financial report standards (2004-2005). These two different measurements are important to see long-term and short-term effects of IFRS on ratios. Between the findings, 10 years period and date of transition, significant differences have been detected.

Keywords: Reporting Standards, Ratio Analysis, Effect of IFRS on Ratio Analysis

JEL Classification: M41, G39

* Öğr. Gör. Dr. Gönül İpek Alkan, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Meslek Yüksekokulu, gonul.ipek@deu.edu.tr

** Öğr. Gör. Onur Doğan, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Meslek Yüksekokulu, onur.dogan@deu.edu.tr

1. Giriş

2005 yılı dünya üzerinde muhasebe politikaları açısından bir devrim yılı olmuştur. Özellikle Avrupa ve Asya-Pasifik Bölgesinde bulunan binlerce şirket 2005 yılında kendi ulusal muhasebe politikaları yerine Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını kullanmaya başlamışlardır. Ulusal muhasebe politikalarının yerine UFRS'ye geçişin nedeni, gelişen piyasalara paralel olarak artan yatırımcı, fon yöneticisi ve kredi kurumlarının gereksinimleridir. UFRS piyasalara ortak bir finansal dil, ortak yaklaşım ve uygulanabilirlik getireceğinden bölgesel politika farklılıklarının neden olduğu yatırım risklerini de önemli ölçüde ortadan kaldıracaktır. UFRS ile birlikte uluslararası muhasebe sistemlerine getirilecek dengeli bir yaklaşım muhasebe sorunlarına karşı tutarlı küresel uygulamalar geliştirilmesine olanak sağlayacak, böylece sermaye akışı artacaktır. Değişen dünya düzeni ve küreselleşme olgusu her alanda olduğu gibi, muhasebe ve finansal raporlama konusunda da uluslararası düzeyde bir yapılanma gereksinimi doğurmuştur. Hatta uluslararası ekonomik faaliyetlerin ulaştığı düzey karşısında, yalnızca kaliteli standartlar ve ülke içinde yeknesak bir uygulama sağlamak tek başına yeterli olmamış; finansal raporlamada tüm dünya ile aynı dili konuşmak, uluslararası Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri'ne uygun standartlar benimsemek ayrı bir ihtiyaç haline gelmiştir (Bayazıtlı vd.,2006: 59).

Muhasebe ve finansal raporlama standartları, finansal raporları hazırlayan taraflara, kendi bireysel sorumlulukları içinde, işletmenin karşı karşıya kaldığı finansal nitelikteki olayların nasıl kaydedileceği konusunda çeşitli düzeylerde ayrıntılı bilgi sunan etkili bir kullanım kılavuzu görevi görmektedir. Sonunda ise kayıt altına alınan işlemler, işletmenin finansal performansını yansıtacak, tutarlı ve özetlenmiş biçimde finansal raporlara dönüştürülmektedir (Plumlee,2010:4). Muhasebe ve finansal raporlama standartları özü itibarıyla, muhasebe uygulamalarının yöntemini belirleyen düzenlemelerdir ve muhasebe kuramının önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır (Sevilengül, 2003: 33).

Küreselleşmiş güçlü bir finansal raporlamanın sağlayacağı faydalar, yatırımcılar için karşılaştırılabilir finansal raporlama, uluslararası yatırımı özendirme, düşük maliyetli sermaye, etkin kaynak dağılımı, yüksek oranlı bir ekonomik büyümenin yaratılması olarak sıralanmaktadır. Türkiye'de UFRS'ye geçişin temel nedenlerinden biri AB ile uyum sürecidir, ekonomik büyüme, yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye çekilmesi ve küresel piyasalardan fon temin etme diğer önemli nedenler arasında sayılmaktadır.

2. Türkiye'de UFRS ile İlgili Çalışmalar ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları

Dünyada yaşanan gelişmeler karşısında, Türkiye'de de uluslararası standartlar ile uyumlu ulusal muhasebe ve finansal raporlama standartlarının geliştirilmesi yönünde çalışmalar başlatılmıştır. Bu amaçla ilk olarak, 1994 yılında (Türkiye Muhasebe ve Denetim

Standartları Kurulu) TMSK kurulmuştur.¹ TMSK, uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu ulusal standartlar geliştirecek ve muhasebe bilgileri ile ilgili tüm ilgi gruplarının temsil edildiği özerk bir yapı olarak kurulmuştur. TMSK, standart geliştirme çalışmalarında aşağıdaki ilkeleri benimsemiştir(Beyazıt vd.,2006,55).

- Saptanan standartlar, uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olmalıdır,
- Türkiye ekonomisi ve işletmelerinin yapısı ve gereksinmelerinin göz önünde bulundurulmalıdır.

Ancak TMSK'nun yaptırım gücünün olmayışı kurum tarafından yayınlanan standartlar için uygulama olanağı getirememiştir. Bu süreçte Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) oluşturdukları standartları yönetmelik ve tebliğ çerçevesinde sundukları için bu kurumlara tabi işletmeler hazırlanan standartları uygulamak zorunda kalmışlardır. Bu durum standartlar konusunda çok lisanlı bir oluşuma neden olmuştur. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun Türkiye için geçerli standartları oluşturmak üzere Türkiye Muhasebe Standartları Kurumu kurulmuştur(TMSK). Uygulama birliği sağlamak amacıyla yeni Türk Ticaret Kanunu'nda da UFRS setiyle tam uyumlu olacak biçimde, muhasebe ve finansal raporlamaya yönelik düzenlemelerin yalnızca TMSK tarafından belirlenebileceği ve yayımlanabileceği hükmüne yer verilmiştir. TMSK Türkiye Finansal Raporlama Seti'ni yayınladıktan sonra 2011 yılında Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu olarak yeniden yapılandırılmıştır.

UFRS setine uygun biçimde raporlama yapma zorunluluğu, SPK 'na tabi işletmeler bakımından 2005 yılına, TMSK tarafından yayımlanan standartların uygulanma zorunluluğu ise 2006 yılına kadar uzanmaktadır. Halen TDMS'nin yanında ikinci bir muhasebe ve finansal raporlama sistemi olarak uygulanan uluslararası standartlara dayalı muhasebe ve finansal raporlama sisteminin uygulama alanı, 1 Ocak 2013'te başlayacak yeni hesap dönemi ile daha da genişleyecektir.

Finansal Raporlama Standartları stoklar ve maddi duran varlıklar örneklerinde olduğu gibi finansal tablo kalemleriyle ilgili standartların yanı sıra doğrudan mali tabloların sunumu ile ilgili standartları da içine alan geniş bir yelpazeyi içermektedir. UFRS yerel uygulamalardan farklı olarak finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna yönelik ilkeler içermektedir. Finansal piyasalar açısından değerlendirildiğinde, aynı ilkeler temel alınarak hazırlanan finansal tablolar aracılığıyla sunulan şeffaf finansal bilgi yatırımcılar açısından önemlidir. Bu bağlamda UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolar temel alınarak yapılan finansal analiz sonuçları ile yerel standartlara göre hazırlanmış finansal tablolar temel alınarak yapılan finansal analiz sonuçlarının farklı bilgiler içermesi ve yatırımcıların kararlarını etkilemesi kaçınılmazdır.

¹ TMSK kendisine verilen yetki ile 2001 yılına kadar faaliyette bulunmuştur. Bu süreçte toplam 19 adet standart geliştirilmiş ve yayımlanmıştır.

3. İlgili Literatür ve Çalışmanın Genel Perspektifi

UFRS'ye uyumun etkilerini ölçmek için literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının mali tablolara etkilerini ölçmeye yönelik yapılan araştırmalarda değişik faktörler incelenmiştir.

Lainez ve Callao (Lainez ve Callao, 2000: 35) tarafından yapılan çalışmada UFRS'nin finansal rasyo analizine etkileri incelenmiş ve Borçlanma Rasyoları ile Karlılık Rasyoları'nın etkilendiğine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Blanchette ve Racicot (Blanchette ve Racicot, 2011) UFRS'nin Kanada'daki şirketlerin finansal rasyolarına etkilerini belirlemek için yaptıkları araştırmada UFRS ve GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) uygulamalarını karşılaştırmışlardır. UFRS'nin potansiyel etkilerini ölçmek için iyimser ve kötümser senaryolar üreten araştırmacılar çalışmanın ilk bölümünde bu senaryoların UFRS'nin bilançoya etkilerini bilanço kalemleri bazında olumlu ve olumsuz etkiler olarak [(+) ve (-)]belirlemiştir. İkinci bölümde ise UFRS 'nı ilk kez uygulayan şirketlerin bir yıllık dönem için seçilmiş finansal rasyolarla analizi yapılmış, GAAP 'a göre elde edilen sonuçlarla UFRS'ye göre elde edilen sonuçlar arasındaki ilişki analiz edilmiştir. UFRS'nin varlıkları ve borçları etkilediğine ilişkin anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Ağca ve Aktaş (Ağca ve Aktaş, 2007: 99-112) İMKB de işlem gören şirketlerin bir yıllık finansal rasyolarını inceledikleri çalışmalarında 2004 ve 2005 yıllarını karşılaştırmışlardır. UFRS'lerin ilk kez uygulama sonuçlarının ve bu sonuçların finansal rasyolara etkilerinin değerlendirildiği bu çalışmada finansal rasyoların bu süreçte değişime uğradığı belirlenmiştir.

Çelik, Aygören ve Uyar (Çelik vd., 2007: 834-835) Türkiye'de UFRS nin etkilerini ölçmek için Sermaye Piyasası Kurulu'na tabi olan şirketlerin UFRS'ye göre düzenlenmiş 2004 ve 2005 yıllarına ait mali tablolarından elde ettikleri rasyolar ile aynı şirketlerin yerel standartlara göre düzenlenmiş mali tablolarından elde ettikleri rasyoları karşılaştırmışlardır. Çalışma sonucunda Uzun Dönemli Borçlanma Rasyosu, Borç-Özsermaye Rasyosu ve Duran Varlıklar / Özsermaye Rasyolarında belirgin farklılıklar saptamıştır.

Ataman ve Özden (Ataman ve Özden, 2009: 59-73) tarafından yapılan çalışmada ise finansal tablo verilerinin UFRS ile birlikte değişikliğe uğradığı ve işletmelerin gerçek finansal performansını yansıtır hale geldiği saptanmıştır.

Ernst&Young tarafından 2006 yılında yapılan ve 73 şirketi kapsayan araştırmada ise UFRS'ye göre hazırlanan Mali Tablolarda sunulan bilgilerin daha kaliteli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir (Ayanoğlu, 2007, s. 107).

Yapılan araştırmalar sonucunda UFRS 'ların finansal tablolarda en çok etkilediği kalemler genel çerçevede Tablo 1'de sıralanmıştır. (Monica ve Teodori, 2008, s.8):

Tablo 1:UFRS'lerin Finansal Tablolarda Etkilediği Kalemler

Maddi Olmayan Duran Varlıklar	Karşılıklar
Maddi Duran Varlıklar	Çalışanlara Sağlanan Faydalar
Stoklar	Hâsılat
Alacaklar	Sermaye
Borçlar	Gelir Vergisi
Finansal Araçlar	

Bu çalışmada UFRS'nin işletmelerin finansal rasyolar analizine etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmada 2004 ve 2005 yılları geçiş yılları olması nedeniyle incelenmiştir. Bu dönem kısa dönem olarak dikkate alınmış ve literatürde bulunan bu yıllara ait çalışmalarla karşılaştırma yapılmıştır. Çalışmanın temel amacı UFRS'nin finansal rasyolar analizine kısa ve uzun dönemli etkilerini belirlemektir.

4. Örneklem ve Veri Toplama

İMKB'de 1999–2010 yılları arasında faaliyet gösteren şirket sayısı 351 adettir bu şirketlerin 102 adedi finans sektöründe faaliyette bulunduğu için araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bu durumda araştırmanın evreni 239 şirket olarak belirlenmiştir. Anakitle oranına ilişkin güven aralığından hareketle örneklem büyüklüğü belirlenirken, örneklem hatası da göz önünde bulundurularak örneklem büyüklüğü aşağıdaki şekilde hesaplanır:

$$n = \frac{\pi(1-\pi)}{\left(\frac{E}{z_{\alpha/2}}\right)^2}$$

Eğer sınırlı Anakitle söz konusu ise örneklem büyüklüğü aşağıdaki gibi hesaplanır:(Özdemir, 2008, s.113)

$$n = \frac{N\pi(1-\pi)}{\pi(1-\pi) + (N-1)\left(\frac{E}{z_{\alpha/2}}\right)^2}$$

Bu çalışmada sınırlı anakitle söz konusu olduğundan; ilgili örneklem büyüklüğü formülünden hareketle, 239 şirketten oluşan anakitleyi %5'lik örneklem hatası ve %95 güven düzeyi ile 148 şirketin temsil edebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Analizlere alınan örneklem sayısı her oran için farklılık göstermekle beraber hiçbir oran için 150 şirketin altına

düşmemiştir. Bu doğrultuda bakıldığında örneklemin, anakitleyi yeteri kadar temsil ettiği sonucuna varılır.

Araştırmada 10 yıllık dönemde UFRS'nin finansal rasyo analizine etkileri incelenmiştir. Çalışmada; İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda 2000–2009 yılları arasında işlem gören finans sektörü dışındaki şirketlerin 2005 yılı öncesi Seri XI, No:25 tebliğindeki düzenlemelere göre hazırlanmış finansal tablolarında ve aynı tebliğ hükümleri doğrultusunda UFRS'lere uygun olarak düzenledikleri bilanço ve gelir tablolarında yer alan veriler kullanılmıştır. Şirketlerin finansal tablo kalemlerini temsil ettiği düşünülen 10 yıllık 12 adet rasyo hesaplanarak sonuçlar SPSS paket programı ile analiz edilmiştir.²

5. Araştırmanın Genel Yapısı ve Hipotezler

Çalışmanın analiz kısmında öncelikli olarak örnekleme oluşturan şirketlerin 2000–2009 yıllarını kapsayan 12 adet rasyosu hesaplanmıştır. Rasyolar bilanço ve gelir tablosunun farklı hesap gruplarını temsil etmektedir. Analizlerde kullanılan rasyolar şunlardır:

Tablo 2:Araştırma Kapsamında İncelenen Rasyolar

Cari Rasyo	Toplam Borç/Toplam Aktif
Asit -Test Rasyo	Uzun Vadeli Borç
Nakit Rasyo	Net Kar / Satışlar
Stok Devir Hızı	Net Kar /Toplam Aktif
Alacak Devir Hızı	Net Kar / Özsermaye
Aktif Devir Hızı	Aktif Toplamı / Özsermaye

Analiz iki farklı ölçümü kapsamaktadır. Öncelikle şirketlerin UFRS öncesi(2000–2004) ve UFRS sonrası(2005–2009) her orana ait ortalamaları hesaplanmıştır ve bu oranlar karşılaştırılmıştır. Bunun yanında UFRS 'ye geçiş yılındaki değişikliğin analiz edilebilmesi için her şirket için 2004–2005 yılları arasındaki oranlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edilmiştir. Analizler için ilişkili örneklem t testi kullanılmış ve sonuçlar %90 ve %95 güven düzeylerine göre yorumlanmıştır.

İlişkili örneklem t testi ile genel anlamda aynı ya da eşleştirilmiş örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen ilişkili iki ölçüme ait ortalamalar karşılaştırılır. Bu test ile aynı zamanda iki ölçüm yada değişken arasındaki ilişki de (korelasyon) belirlenir(Ural ve Kılıç, 2006, s.205). Ayrıca ilişkili örneklem t testi, tekrar eden iki ölçüme ait ortalamaların karşılaştırılmasında kullanılır(Morgan ve diğerleri, 2004, s.141).

UFRS 'ye geçişin rasyolar üzerindeki ilk etkisinin ölçülmesine ilişkin

² Analiz için gerekli veriler www.imkb.gov.tr, www.kap.gov.tr ve şirketlerin web sitelerinden elde edilmiştir.

oluşturulmuş hipotezler aşağıdaki şekilde gösterilebilir;

$$H_0 : \mu_{2004} = \mu_{2005}$$

Boş hipotez: *Çalışmada incelenen firmaların ilgili rasyo ortalamaları 2004 ve 2005 yılları arasında farklılık göstermemektedir.*

$$H_1 : \mu_{2004} \neq \mu_{2005}$$

Alternatif Hipotez: *Çalışmada incelenen firmaların ilgili rasyo ortalamalarında 2004 yılı ile 2005 yılı değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.*

Uzun dönemli etkinin ölçülenmesi için daha öncede belirtildiği gibi 2000–2009 yılları arasındaki dönem iki periyota ayrılmıştır ve bu dönemler arasındaki ortalama rasyo değerlerini karşılaştırılmıştır. UFRS 'nin uzun dönemli etkisinin analizi için oluşturulan hipotezler aşağıdaki şekilde gösterilebilir.

$$H_0 : \mu_{\bar{x}(2000-2004)} = \mu_{\bar{x}(2005-2009)}$$

Boş Hipotez: *UFRS' ye geçiş yılından önceki beş yıllık dönem ile sonraki beş yıllık dönem arasında rasyolar açısından anlamlı farklılık yoktur.*

$$H_0 : \mu_{\bar{x}(2000-2004)} = \mu_{\bar{x}(2005-2009)}$$

Alternatif Hipotez: *UFRS' ye geçiş yılından önceki beş yıllık dönem ile sonraki beş yıllık dönem arasında rasyolar açısından anlamlı farklılık vardır.*

6. Analizler ve Bulgular

Finansal piyasalarda muhasebenin, beklenen faydayı sağlaması, "kaliteli muhasebe standartları" oluşturulması ve uygulanması ile mümkün olabilecektir. Küreselleşen dünyada finansal piyasaların da gün geçtikçe bütünleşmiş bir yapıya büründüğü dikkate alındığında, bu yapı içerisinde yeterli payı alabilmek ve hatta var olabilmek için ulusal düzeyde sağlanması gereken ortamın önemi bir kat daha artmaktadır (Bağcı,2002,s.23). Doğru ve karşılaştırılabilir bilginin finansal sisteme önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Bu bağlamda UFRS 'nin finansal sistemdeki bilgi yönlü etkisi piyasalara olan güveni arttırmakta ve işlem hacmine olumlu yansımaktadır. UFRS 'nin finansal sisteme etkileri uzun dönemde daha belirgin bir biçimde ortaya çıkacaktır.

6.1. Likidite Rasyolarına İlişkin Bulgular

Likidite Rasyolarına ilişkin olarak öncelikle geçiş dönemi (2004–2005) incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki şirketlerin Cari Rasyo, Asit-test Rasyo ve Nakit Rasyo değerleri karşılaştırılmıştır. Cari Rasyo, Asit-test Rasyo ve Nakit Rasyo hesaplamaları sonucunda elde edilen bulgulara göre bu değerlerdeki değişimler istatistiksel olarak anlamlı değildir.

2004–2005 ilk uygulama dönemine ilişkin yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular

likidite oranlarında herhangi bir değişimin olmadığı yönündedir³. Bu çalışmada da paralel sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 3:Likidite Rasyolarındaki Değişim (2004–2005)

	N	2004		2005		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Cari Rasyo	158	2,101	1,914	2,115	1,957	0,421	0,934
Asit Test Rasyo	155	1,520	1,793	1,552	1,607	0,413	0,827
Nakit Rasyo	152	0,636	2,247	0,580	1,121	0,112	0,772

UFRS'nin likidite rasyolarına uzun dönemli etkilerinin ölçülmesi için her şirketin UFRS öncesi beş yıllık dönem ve UFRS sonrası beş yıllık döneme ait rasyolarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Cari Rasyo, Asit-test Rasyo ve Nakit Rasyo değerlerinin karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar Tablo.3'de gösterilmektedir.

Tablo 4:Likidite Rasyolarındaki Değişim (2000–2009)

	N	UFRS Öncesi(ortalama)		UFRS Sonrası(ortalama)		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Cari Rasyo	158	1,911	1,243	2,562	3,568	0,268	0,019
Asit Test Rasyo	155	1,37	0,93	1,97	3,56	0,346	0,029
Nakit Rasyo	152	0,598	1,745	1,143	4,257	0,16	0,140

On yıllık dönemi kapsayan ortalama değerlerin karşılaştırılmasına ilişkin tablo incelendiğinde, Cari Rasyo ve Asit-test Rasyodaki değişim istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlıdır ($p=0,019<0,05$ ve $p=0,029<0,05$). Her iki rasyonun uzun vadede UFRS 'den etkilendiği sonucuna ulaşılabilir.

Tanımsal istatistikler incelendiğinde ise her iki rasyoya ait ortalamaların standartlar sonrası önemli düzeyde arttığı gözlenmektedir.

Ayrıca Nakit Rasyodaki değişimi gösteren değer istatistiksel olarak her iki önem düzeyinde de anlamlı olarak kabul edilmese de ($p=0,140 > 0,05$ ve $p=0,140>0,10$), ortalamalar incelendiğinde bu rasyodaki değişim artış yönündedir.

³ Bkz.Ağca ve Aktaş,2007, Çelik vd.2007

6.2. Faaliyet Rasyolarına İlişkin Bulgular

UFRS gelir tablosu hesaplarına ve maddi duran varlıklarla ilgili hesaplara ilişkin önemli değişiklikler içermektedir. Tablo 5 ve Tablo 6 faaliyet rasyolarına ilişkin bulguları göstermektedir.

Tablo 5: Faaliyet Rasyolarındaki Değişim (2004–2005)

	N	2004		2005		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Stok Devir Hızı	152	7,178	8,338	8,498	10,368	0,366	0,122
Alacak Devir Hızı	155	22,576	132,09	181,862	1333,50	0,379	0,120
Aktif Devir Hızı	158	0,786	0,736	0,857	0,951	0,528	0,288

2004 ve 2005 yılları için Stok Devir Hızı, Alacak Devir Hızı ve Aktif Devir Hızı incelendiğinde, bütün rasyolar için anlamlı farklılık olmadığı ancak; Stok Devir Hızı ve alacak devir hızında bulunan “p” değerlerinin %90 güven düzeyine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tanımsal istatistiklere göre faaliyet rasyolarında UFRS sonrası artış olduğu söylenebilir. Aktif Devir Hızı’ndaki değişim Ağca ve Aktaş (2007) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla paraleldir.

Tablo 6: Faaliyet Rasyolarındaki Değişim (2000–2009)

	N	UFRS Öncesi		UFRS Sonrası		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Stok Devir Hızı	152	14,499	34,750	10,955	16,221	0,426	0,160
Alacak Devir Hızı	155	21,372	120,12	58,750	340,924	0,315	0,110
Aktif Devir Hızı	158	1,216	1,689	0,863	0,905	0,219	0,09

On yıllık dönem göz önünde bulundurularak yapılan analiz incelendiğinde UFRS’ye geçiş yılında elde edilen bulgulara benzer bulgular elde edilmiştir. Stok Devir Hızı ve Alacak Devir Hızı Rasyolarının karşılaştırılması %90 güven düzeyine yakın bir seviyede anlamlı kabul edilebilir. Bu rasyolara ilişkin değerler UFRS sonrası artış göstermiştir. 2004–2005 dönemindeki analizin aksine UFRS öncesi ve sonrası beşer yıllık dönemler arasındaki fark incelendiğinde Aktif Devir Hızı’ndaki değişim istatistiksel olarak 0,10 önem düzeyinde

anlamlıdır ($p=0,09<0,10$) ve azalma yönünde eğilim göstermiştir.

6.3. Finansal Yapı Rasyolarına İlişkin Bulgular

Finansal Yapı Rasyoları incelendiğinde Uzun Vadeli Borçlanma Rasyosunda değişimler saptanmıştır. Tablo 7 ve Tablo 8 finansal yapı rasyolarına ilişkin bulguları göstermektedir.

Tablo 7: Finansal Yapı Rasyolarındaki Değişim (2004–2005)

	N	2004		2005		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Toplam borç/toplam aktif	157	0,489	0,518	0,547	0,939	0,243	0,461
Uzun vadeli borç	150	5,980	58,21	9,092	80,06	0,961	0,044

Finansal Yapı Rasyoları'ndan Toplam Borç / Toplam Aktif Rasyosu'nun 2004 yılı ile 2005 yılı arasındaki değişimi istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=0,461>0,05$).

Ancak Uzun Vadeli Borçlanma Rasyosu'na ilişkin değer incelenecek olursa farkın %95 güven düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p=0,044<0,059$). Ortalamalar incelendiğinde ise bu farkın artış yönünde olduğu görülmektedir. Sonuç incelendiğinde bulguların Çelik ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ile paralel olduğu gözlenmiştir.

Tablo 8: Finansal Yapı Rasyolarındaki Değişim (2000–2009)

	N	UFRS Öncesi		UFRS Sonrası		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Toplam borç/toplam aktif	157	0,545	0,337	0,506	0,359	0,511	0,153
Uzun vadeli borç	150	8,191	58,665	10,602	69,107	0,735	0,005

Finansal Yapı Rasyoları açısından UFRS öncesi 5 yıllık ve UFRS sonrası 5 yıllık süreç incelendiğinde sonuçların yorumlarının geçiş yılı ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Toplam Borç/Toplam Aktif Rasyosu konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir değişim görülmesine de Uzun Vadeli Borçlardaki değişim artış yönündendir ve istatistiksel olarak 0,05

önem düzeyinde anlamlıdır ($p=0,005 < 0,05$).

6.4. Karlılık Rasyolarına İlişkin Bulgular

Karlılık Rasyoları ile ilgili olarak elde edilen bulgular Tablo 9 ve Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 9: Karlılık Rasyolarındaki Değişim (2004–2005)

	N	2004		2005		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Net kar/satışlar	150	0,176	0,487	0,378	1,873	0,78	0,195
Net kar/toplam aktif	151	0,073	0,130	0,098	0,374	0,05	0,430
Net kar/öz sermaye	152	0,233	0,386	1,693	15,587	-0,032	0,320
Aktif toplam/öz sermaye	157	2,170	1,894	2,303	2,125	0,867	0,10

Karlılık Rasyoları'na ilişkin analizler incelendiğinde Net Kar/Satışlar, Net Kar/Toplam Aktif ve Net Kar/Özsermaye Rasyoları'na ait bulgular istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ancak Aktif Toplam/Özsermaye rasyosu %90 güven düzeyinde anlamlı kabul edilebilir ($p=0,10$). 2005 yılında bu rasyoda düşük miktarda da olsa artış olmuştur.

Tablo 10: Karlılık Rasyolarındaki Değişim (2000–2009)

	N	UFRS Öncesi		UFRS Sonrası		Korelasyon Katsayısı (r)	P değeri
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma		
Net kar/satışlar	150	0,272	0,939	0,268	0,576	0,146	0,91
Net kar/toplam aktif	151	4,56	54,01	0,121	0,313	0,10	0,320
Net kar/öz sermaye	152	0,286	0,394	0,675	4,359	0,06	0,201
Aktif toplam/öz sermaye	157	4,337	10,634	11,866	113,443	-0,019	0,408

Karlılık Rasyoları'nın uzun dönemli bulguları incelendiğinde UFRS'ye geçişin ilgili rasyolarda anlamlı farklılıklar yaratmadığı görülmektedir. Ortalamalar arası farklılıklar söz konusudur ancak bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

7. Sonuç ve Değerlendirmeler

UFRS 'nin finansal rasyo analizine etkilerini ölçmeye yönelik çalışmalar genellikle geçiş dönemi olarak kabul edilen 2004–2005 yıllarını kapsamaktadır. Bu çalışmada diğerlerinden farklı olarak, UFRS 'nin finansal rasyolara uzun dönemli etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular uzun dönemli etkilerin geçiş dönemindeki sonuçlardan farklı olduğunu göstermektedir. UFRS 'da 2005 yılından sonra yapılan düzenlemelerin bu dönemden sonra hazırlanan finansal tablolara yansımalarının bu sonucu etkilediği söylenebilir. Bu bağlamda UFRS 'nin işletmelerde yapılan finansal tablolar analizine uzun dönemde farklı katkılar sağladığı yadsınamaz. Şüphesiz Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nın yaygın olarak kullanılmasıyla bu katkılar olumlu yönde artmaya devam edecektir.

Likidite Rasyoları'nda geçiş döneminde (2004–2005) anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzun dönemli analiz sonuçları değerlendirildiğinde ise Cari Rasyo ve Asit-test Rasyoya ilişkin ortalamaların UFRS ile birlikte artış gösterdiği belirlenmiştir. Satış amaçlı maddi duran varlıkların dönen varlıklar içinde yer alması bu sonucu etkilemiş olabilir.

Faaliyet Rasyoları'nda 2004–2005 yılları için Stok Devir Hızı, Alacak Devir Hızı ve Aktif Devir Hızı'nda anlamlı farklılıklar yoktur. Uzun dönemde UFRS sonrası Stok Devir Hızı ve Alacak Devir Hızı'nda artış olmuştur. Aktif Devir Hızında ise azalma olduğu belirlenmiştir. Stok devir hızının yüksek çıkması UFRS 'de stoklara ilişkin olarak yapılan düzenlemelerden kaynaklanmaktadır. UFRS stokların vade farkından arındırılması ve net gerçekleşebilir değere indirgenmesine yönelik düzenlemeler içermektedir. Alacak devir hızının yüksek çıkmasına ise şüpheli alacaklar ve alacakların iskonto edilmesi ile ilgili düzenlemeler neden olmuştur.

Finansal Yapı Rasyoları'ndan elde edilen bulgulara göre Toplam Borç/Toplam Aktif Rasyosu'nun 2004 yılı ile 2005 yılı arasındaki değişimi istatistiksel olarak anlamlı değildir, Uzun Vadeli Borç Rasyosu'nda ise artış vardır. Uzun dönemde Toplam Borç/Toplam Aktif Rasyosu değişmemiştir. Uzun Vadeli Borçlardaki değişim artış yönündendir. UFRS setine göre düzenlenmiş bilançolarda borçların iskonto edilmesi, duran varlıklarda kıst amortisman uygulaması gibi düzenlemeler finansal yapı rasyolarını etkilemiştir. UFRS 'na göre duran varlıklar arasında sınıflandırılan hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerlerindeki artışın öz kaynaklara yansıtılması da finansal yapı rasyolarını etkileyen önemli faktörlerdendir.

Karlılık Rasyoları'nda ortalamalar arası farklılıklar söz konusudur ancak bu farklar istatistiksel olarak ihmal edilebilir düzeydedir. Düşük oranlı bir artıştan söz edilebilir. Uzun dönemde Aktif Toplamı/Öz Sermaye Rasyosu artış göstermiştir.

UFRS ile birlikte getirilen düzenlemeler finansal tablolarda bazı hesapların değerlerinde değişimlere neden olmuştur. Bu değişimler finansal rasyolarda istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek farklılıklar yaratmıştır. UFRS muhasebe politikaları açısından uygulamada bazı istisnalar getirmiştir dolayısıyla istisna uygulanan hesaplarda herhangi bir değişim olmazken genel anlamda finansal tablolar bu değişimden etkilenmiştir. 2005 yılı

geçiş yılı olması nedeniyle önemlidir bu dönemde uygulamada karşılaşılan eksiklikler ve süreç içinde standartlarda yapılan düzenlemeler geçiş yılındaki en önemli kısıtlardandır bu bağlamda geçiş yılı ile uzun dönemin karşılaştırılması UFRS'nin finansal rasyolara etkileri açısından ayrıca önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Ağca, Ahmet- Aktaş, Rafet (2007), “First Time Application of IFRS and Its Impact on Financial Ratios: A Study on Turkish Listed Firms”, *Ukraine: Problems and Perspectives in Management*, Vol.5, No.2, p.99-112.
- Akdoğan, Nalan,(2011) “KOBİ’lerde Uygulanacak Finansal Raporlama Standardına Toplu Bakış”, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası.
- Ataman Başak - Özden Evrim Altuk (2009), “Tek Düzen Hesap Planına Göre Hazırlanan Finansal Tabloların UFRS'ye Uyarlanması ve Rasyo Yöntemi ile Analizi”, *Muhasebe Finansman Dergisi*, Sayı 44, s.59-73.
- Ayanoğlu, Yıldız (2007). UFRS’ye Geçişte Yaşanan Sorunlar ve Dünyadaki Uygulamalar, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Vol.9, No.3
- Bağcı, Hamdi (2002) Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlarla Uyum, XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi, 23-30, Ankara: TÜRMOB Yayınları.
- Bayazıtlı, Ercan, Çelik, Orhan ve Üstündağ, Saim (2006), Meslek Mensupları İçin Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış, Ankara, *TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Yayın No: 67*.
- Blanchette, Michel- François, Eric Racicot (2011). The Effects of IFRS on Financial Ratios: Early Evidence in Canada, *Certified General Accountants Association of Canada*. <http://ideas.cga-canada.org/WorkingPapers/110302.pdf> (12.10.2011).
- Çelik, Muhsin- Aygören, Hakan -Uyar, Süleyman (2007). “The Impact of International Financial Reporting Standards on Financial Statements and Financial Ratios”. *The Balkan Countries 1st Conference on Accounting and Auditing*, Edirne, s.834–835.
- George M., Nancy L., Gene G., Karen B.(2004).*SPSS for Introductory Statistics-Use and Interpretation*, 2nd Edition, London : Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Jose A.Lainez- Callao, Susanna (2000). The Effect of Accounting Diversity on Financial Analysis: Empirical Evidence, *The International Journal of Accounting*, Vol. 35, No.1.
- Özdemir Ali(2008). *Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar*, İstanbul: Beta Basım, s.113
- Plumlee, Marlene (2010). *International Financial Reporting Standards*, New Jersey, Prentice Hall.

Sevilengül, Orhan (2003).*Genel Muhasebe*, 11. Baskı, Ankara, Gazi Kitabevi.

Ural, Ayhan- Kılıç, İbrahim(2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Detay Yayıncılık, s.205

Veneziani Monica- Claudio Teodori (2008), “The international accounting standards (Ias/Ifrs) and Italian non-listed companies: perception and financial impact. The results of an empirical survey”, AACF (MODAV) *5th International Accounting Conference*.